IRFAN
AKADEMIYASI
ILM • TA'LIM • TARAQQIYOT

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI

ZAMONAVIY ILM-FAN VA INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILM, TA'LIM, TEXNOLOGIYA VA INNOVATSIYALAR
UCHUN YANGI IMKONIYATLAR

OKTABR

TOSHKENT
O'ZBEKISTON

AKADEMIK LITSEY TA'LIMIDA INGLIZ TILI KOMPETENSIYALARINI KLASTERLI YONDAŞUV ASOSIDA ŞAKLLANTIRIŞ

Lutfiddinova Xilolaxon Baxtiyor qizi

Toşkent davlat yuridik universiteti huzuridagi

H.K.Muhitdinova nomidagi akademik litsey

Tillar kafedrasi katta öqituvçisi

https://doi.org/10.5281/zenodo.23719293

Annotatsiya. Mazkur maqolada akademik litsey öquvçilarining çet tilini (ingliz tilini) özlaştiriş samaradorligini oşirişda klasterli yondaşuvning pedagogik-metodik imkoniyatlari oçib berilgan. Öquv jarayonida ta'lim, ilm-fan va amaliyot integratsiyasini ta'minlaş orqali lingvistik va pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirişning innovatsion mexanizmlari taklif etilgan. Şuningdek, klaster modelining tarkibiy qismlari va ularning akademik litsey lingvok muhitidagi amaliy ahamiyati ilmiy asoslab berilgan.

Kalit sözlar: Klasterli yondaşuv, akademik litsey, ingliz tili, kompetensiya, integratsiya, pedagogik texnologiya, lingvistik muhit.

Kiriş. Bugungi kunda Özbekiston Respublikasining ta'lim tizimida amalga oşirilayotgan tub islohotlar yoş avlodni raqobatbardoş, zamonaviy fikrlaydigan va xorijiy tillarni mukammal egallagan mutaxassislar etib tayyorlaşga qaratilgan. Xususan, akademik litseylar bosqiçida öquvçilarning kasbiy yönalişiga mos ravişda xorijiy tillarni öqitiş sifati va darajasini yangi bosqiçga kötariş talab etiladi.

An'anaviy ta'lim tizimida ingliz tilini öqitiş köpinça qoidalar va grammatik qoliplarni yod oliş bilan çeklanib qolmoqda, bu esa öquvçilarda real muloqot va kasbiy faoliyatga yönaltirilgan lingvistik kompetensiyalarni tölaqonli şakllantirişga tösqinlik qilmoqda. Şu bois, ta'lim jarayoniga **klasterli yondaşuv**ni tatbiq etiş dolzarb ilmiy-metodik ahamiyat kasb etadi. Klaster modeli resurslarni jamlaş, ta'lim muassasalari, oliy ta'lim va amaliyot markazlari örtasidagi hamkorlikni mustahkamlaş orqali yuqori natijalarga erişiş imkonini beradi.

Asosiy qism. Klasterli yondaşuv (inglizça cluster – guruhlaş, töplaş) iqtisodiyotdan

ta'limga köçib ötgan bölib, bir neçta subyektlarning özaro manfaatli integratsiyasini nazarda tutadi. Akademik litsey ta'limida ingliz tili kompetensiyalarini klasterli yondaşuv asosida şakllantiriş quyidagi uçta asosiy ustun ustiga quriladi:

1. **Akademik litsey va Oliy ta'lim muassasalari integratsiyasi:** Oliy öquv yurtlarining filologiya va metodika kafedralari bilan hamkorlikda darsliklarni boyitiş, ustoz-şogird an'analarini yölga qöyiş.

2. **Nazariya va Amaliyot uyğunligi:** Öquvçilarning til könikmalarini real hayotiy keyslar, loyihalar va xalqaro tajribalar asosida sinovdan ötkaziş.

3. **Axborot-kommunikatsiya muhiti (Raqamli klaster):** Zamonaviy ta'lim platformalari, interaktiv muhit va sun'iy intellekt elementlaridan foydalangan holda til örganiş ekotizimini yaratiş.

Klaster modelining tarkibiy tuzilmasi:

- **Lingvistik komponent:** Ingliz tilining fonetik, leksik va grammatik asoslarini tizimli özlaştiriş.
- **Pragmatik (faoliyatga yönaltirilgan) komponent:** Olingan bilimlarni kasbiy yönalişdagi muloqotda, ilmiy matnlar bilan işlaşda va taqdimotlar tayyorlaşda qöllay oliş.
- **Sotsiokulturaviy komponent:** Til egasining madaniyati, dunyoqaraşi va xalqaro muloqot etikasini anglagan holda muloqotga kirişiş.

Klasterli yondaşuvni tatbiq etiş jarayonida öquvçilar faqat passiv tinglovçi emas, balki faol ijodiy subyektga aylanadilar. Masalan, "Akademik litsey – Universitet – Amaliyot markazi" kiçik klasterini taşkil etiş orqali öquvçilar uçun quyidagi imkoniyatlar yaratiladi:

- Xorijiy mutaxassislar iştirokida onlayn va oflayn muloqot klublarini taşkil etiş;
- Öquvçilarning ilmiy-tadqiqot loyihalarini (mini-researç) ingliz tilida bajarişlari va himoya qilişlari;
- Interfaol ta'limiy öyinlar va keys-stadi texnologiyalari orqali söz boyligini kasbiy yönalişlarga moslaştiriş.

Metodik jihatdan olib qaraganda, klasterli yondaşuv öquvçining şaxsiy trayektoriyasini şakllantirişga yordam beradi. Har bir öquvçi özining qiziqişlari va kelgusidagi kasbiy

tanloviga mos ravişda ingliz tilining akademik, ilmiy yoki biznes yönalişlarini çuqurlaştirib örganiş imkoniyatiga ega böladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, akademik litsey ta'limida ingliz tili kompetensiyalarini klasterli yondaşuv asosida şakllantiriş zamonaviy pedagogikaning eng samarali yönalişlaridan biridir. Bu yondaşuv:

- Öquvçilarning tilni örganişga bölgan içki motivatsiyasini keskin oşiradi;
- Ta'lim jarayonining sifatini xalqaro standartlarga yaqinlaştiradi;
- Öquvçilarni kelgusidagi mustaqil hayotga, oliy ta'limga va raqobatbardoş mutaxassis sifatida şakllanişiga puxta poydevor yaratadi.

Kelgusida uşbu yondaşuvni yanada takomillaştiriş uçun har bir akademik litsey bazasida maxsus "Xorijiy tillar klaster markazlari"ni taşkil etiş va metodik qöllanmalar işlab çiqiş maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Özbekiston Respublikasining "Ta'lim töğrisida"gi Qonuni. – Toşkent, 2020.
2. Jalolov J.V. Çet tili öqitiş metodikasi. – Toşkent: Öqituvçi, 2012.
3. Riçards J.C., Rodgers T.S. Approaçes and Methods in Language Teaçing. – Cambridge University Press, 2014.
4. Ğafforov Y. Akademik litseylarda ta'lim sifatini boşqarişning innovatsion mexanizmlari. – Toşkent: Fan va texnologiya, 2022.